

KAKO PREPOZNATI DIJETE S DISLEKSIJOM?

Dijagnozu disleksije obično ne postavljamo prije kraja drugog razreda, no treba uzeti u obzir neke znakove koji bi na to mogli upućivati. Stoga je potrebno obratiti pažnju na to je li dijete osvijestilo glas kao značajan i samostalan element govora, te da jedno slovo predstavlja jedan glas. Isto tako u većini slučajeva djeca s disleksijom imaju poteškoća s prepoznavanjem grafičke simbolizacije glasova-slova.

Nešto kasnije kad dijete počinje učiti čitati, nakon faze slovkanja, javljaju se poteškoće na razini slogovnog čitanja. Spajanje slova u slogove postaje ozbiljna prepreka dalnjem napredovanju vještine čitanja. Krajem drugog razreda neka djeca s disleksijom uspijevaju ovladati sporim slogovnim čitanjem dok pri tome čine puno pogrešaka.

U težim slučajevima dijete se služi tvz. "dvostrukim čitanjem" (prvo čita slovo po slovo, a onda slogove, što ga jako usporava i otežava razumijevanje).

Upravo zbog slabije usvojenih prethodnih temeljnih vještina javljaju se nove poteškoće,a broj pogrešaka u čitanju se samo povećava i one postaju sve raznolikije. Pa tako se javljaju teškoće u vidu dodavanja, izostavljanja, zamjene položaja glasova i slogova unutar riječi. Vrlo često dijete primjeti da je riječ krivo pročitana pa ju čita više puta , ali svaki put drugačije. Nešto starija djeca (treći i četvrti razred) češće se oslanjaju na pogađanje riječi koje slično zvuče, **umjesto na smisao rečenice.**

Iako disleksiju povezujemo s teškoćama u čitanju, disleksijska je zapravo mnogo složenije stanje koje bitno utječe na ostala područja djetetova života.

Izazov za roditelje

Roditelji djece s teškoćama u čitanju vrlo su različiti te na različite načine pristupaju svom djetetu i njegovim problemima ne uzimajući u obzir da se **ne radi samo o problemu koji se isključivo odnosi na čitanje** već da se radi o kompleksnim procesima koji se odvijaju na nešto drugačiji način nego kod djece bez teškoća. Svakom djetetu je potrebno pristupiti na drugačiji način, stvoriti mu uvjete rada koji će njemu biti prihvatljivi i uz koje će vezati pozitivna iskustva. Logoped mora upoznati roditelja s pojedinostima djetetova stanja ,uljučujući dijagnozu, napredak u terapiji i realno očekivani rezultat. Roditelji se nalaze pred velikim izazovom i upravo ih to potiče da se više povežu sa svojim djetetom i da zajednički prevladaju sve prepreke kroz to osjetljivo životno razdoblje.

Kako pomoći djetetu sa specifičnim teškoćama čitanja kod obrade lektire?

Dragi roditelji, ako vaše dijete muku muči sa čitanjem i razumijevanjem pročitanog , evo nekoliko korisnih savjeta u nastavku.

Roditelji djeteta sa specifičnim teškoćama u čitanju vrlo često ulažu mnogo vremena i truda kod obrade lektire da bi dijete razumjelo pročitano. Prije svega, roditeljima se preporuča da sami pročitaju tekst kako bi se upoznali sa stupnjem zahtjevnosti sadržaja (radnjom, brojem likova, važnim dijelovima, nepoznatim riječima, poukom te se na taj način pripremili na uvodni razgovor koji će prethoditi čitanju).

Slušanje audiosnimke priče ili knjige, gledanje ilustracija u knjizi ili gledanje filma snimljenog prema knjizi (ako postoji) , čitanje teksta po odlomcima, razgovor o tekstu i stanke između čitanja, uporaba samoljepljivih papirića za označavanje važnih dijelova u knjizi, crtanje ili popunjavanje već gotovih grafičkih organizatora mogu značajno pomoći u praćenju i razumijevanju pročitanog.

Evo nekih uputa kako uspješno pročitati lektiru :

1. Uvodni razgovor prije samog čitanja – dijete proučava naslovnicu knjige, čita naslov, lista knjigu, razgledava ilustracije i razgovara o tome s roditeljem.Razgovarajte o zapažanjima i prvim dojmovima o knjizi, očekivanjima i pretpostavkama koje dijete ima. Na kraju, kad već dijete pročita priču, vratite se na početak i pitajte dijete jesu li njegova predviđanja bila točna, što ga je iznenadilo u knjizi i sl.
2. Pojasnite djetetu nepoznate riječi – roditelj koji je prije pročitao knjigu, trebao bi djetetu pojasniti nepoznate i zbumujuće pojmove.Da biste provjerili da li dijete zaista razumije novu riječ, predložite mu da smisli novu rečenicu u kojoj se pojavljuje ciljana riječ/izraz. Stavljanje novih pojmoveva u novi smisleni kontekst učvršćuje razumijevanje i pamćenje.
3. Čitanje priča po dijelovima – odlomak po odlomak pa poslije kratka poglavljia. Dijete mora imati dovoljno vremena za čitanje svakog odlomka i za razmišljanje o pročitanom. Ako se dijete gubi u redovima, preskače ih, koristite komad kartona kako biste mu prekrili retke ispod. Postavljajte mu pitanja, potičite ga na razmišljanje. Uz svaki smisleni dio, možete naljepiti samoljepljivi papirić gdje će biti formulirana glavna misao pročitanog dijela teksta. Sve te aktivnosti čine čitanje aktivnim procesom u kojem se osigurava razumijevanje te kasnije olakšava vizualno pretraživanje teksta i prepričavanje.
4. Kratke pauze – pauze od po nekoliko minuta koristite kako biste razgovarali o pročitanom, možda razmotrili pojavu novog lika i sl. Poželjno je kratko prokomentirati svaki novi lik koji se pojavi u priči.
5. Razgovor o pročitanom – postavite djetetu niz konkretnih pitanja koja će biti namijenjena poboljšanju razumijevanja konkretnog sadržaja priče, a kasnije popričajte i o općem smislu, pouci ili osnovnom problemu priče.Vratite se pitanjima iz uvodnog dijela, raspravite što je bilo isto ,a što drugačije od predviđenog, analizirajte likove i njihova ponašanja – prođite ponovno kroz (obilježene) važne dijelove i izdvojite najzanimljivije elemente.

6. Budući da je većina djece s disleksijom vizualnog stila učenja pa slika za njih vrijedi 1000 riječi, korisno će vam biti korištenje sredstvima koja omogućuju vizualno (grafičko) organiziranje ideja, činjenica i pojmove iz knjige (grafički organizatori, mentalne mape) njihova primjena je fleksibilna i neograničena. Grafički organizatori su vrlo strukturirani, vizualno dojmljivi, djeci zabavni i zanimljivi.

KAKO POMOĆI DJETETU S TEŠKOĆAMA UČENJA?

Bori li se Vaše dijete stalno sa školom i školskim obavezama? Ima li strah od čitanja naglas, pisanja eseja ili pak teškoće u matematici? Svako dijete s vremena na vrijeme može imati određenih problema sa školskim zadacima ili sa pisanjem domaćih zadaća, no ako su te teškoće konstantne, vjerojatno se radi o teškoćama učenja. Razumijevanjem djetetovih teškoća učenja možete mu pomoći u prevladavanju školskih izazova.

ŠTO SU TEŠKOĆE UČENJA?

Teškoće učenja uključuju odstupanja u čitanju, pisanju i računanju odnosno opisuju probleme koje djeca imaju pri učenju. Radi se o teškoći (ili poremećaju) u jednom ili više procesa u kognitivnom sustavu koji se odnose na psihološke procese uključene u razumijevanje i korištenje jezika u njegovojo pisanoj ili govorenjoj formi. Takve teškoće su vidljive na jednom ili više područja – čitanju, pisanju, računanju, shvaćanju, obradi, pamćenju, komunikaciji, koordinaciji, socijalnoj kompetenciji, emocionalnom sazrijevanju. Ono što je upadno kod teškoća učenja je značajna nepodudarnost između testova inteligencije i testova jezičnih sposobnosti. Dakle, teškoće učenja nisu rezultat sniženih intelektualnih sposobnosti ili lijeposti, mozgovi osoba sa teškoćama učenja jednostavno na drugačiji način primaju i obrađuju informacije.

Djeca i odrasli s teškoćama učenja vide, čuju i razumiju stvari drugačije što može dovesti do problema s učenjem novih informacija i vještina kao i njihovom primjenom i baratanjem.

ZNAKOVI I SIMPTOMI KOJI MOGU UPUĆIVATI NA TEŠKOĆE UČENJA:

Teškoće učenja se jako razlikuju od djeteta do djeteta. Neki će muku mučiti s čitanjem i pravopisom drugi će imati probleme samo u matematici, a treći će imati problema s razumijevanjem onoga što drugi govore te komuniciranjem i izražavanjem svojih misli naglas.

Zbog velikih razlika među djecom, ne postoji niti jedan simptom ili profil teškoća koji bi se mogao uzeti kao dokaz za dijagnozu teškoća učenja. Međutim, u određenoj dobi, postoje neki znaci upozorenja na koje bi trebalo obratiti pažnju. Ako se oni prepoznaju na vrijeme, neke stvari se mogu spriječiti ili ćete se lakše uhvatiti u koštač sa teškoćama i poduzeti potrebne korake kako biste pomogli svom djetetu.

SIMPTOMI KOJI UKAZUJU NA MOGUĆE TEŠKOĆE UČENJA U ODREĐENOJ DOBI.

Dob od 5-9 godina

- teškoće sa zadacima fonološke svjesnosti – analiza rečenice na riječi, razumijevanje i proizvodnja rime, slogovna analiza i sinteza, fonemska svjesnost te manipulacijom glasovima
- problemi razumijevanja veze slovo-glas
- radi konzistentno iste greške kod čitanja
- ima probleme s učenjem osnovnih matematičkih koncepata
- teško se snalazi u vremenu
- teškoće s praćenjem slijeda
- sporo uči nove vještine

Dob od 10-13 godina

- teškoće s razumijevanjem pročitanog
- teškoće u matematici
- teškoće sa otvorenim tipom pitanja (moguć veći broj odgovora)
- osjeća odbojnost prema čitanju i pisanju, ne voli čitati naglas
- jednu riječ će u istom zadatku više puta napisati različito
- loše organizacijske vještine (zaboravlja obaveze, stvari, radni stol neuredan...)
- problemi s praćenjem nastave i diskusije u učionici te izražavanjem svojih misli naglas
- loš rukopis

TESTIRANJE I POSTAVLJANJE DIJAGNOZE TEŠKOĆA UČENJA

Kao što je već rečeno, postavljanje dijagnoze teškoća učenja je, zbog individualnih razlika, veoma težak zadatak. Nemojte nikad pretpostavljati koji je problem Vašeg djeteta, ne krivite ga da je lijeno. Uvijek potražite pomoć stručnjaka. Ako mislite da s Vašim djetetom nešto nije u redu, nemojte čekati pa čak i ako učitelj ili pedijatar smatraju da je s djetetom sve u redu, potražite drugo mišljenje. Bolje je što ranije posjetiti stručnjaka i otkloniti sumnju na poremećaj, nego se javiti prekasno. Također imajte na umu da će ponekad trebati neko vrijeme dok ne pronađete stručnjaka koji će pomoći Vašem djetetu.

U međuvremenu pokušajte biti strpljivi, čak i onda kad nećete dobiti potpuno jasne odgovore. Pokušajte ne biti previše usmjereni na "davanje imena" djetetovom problemu već se usmjerite na poduzimanje koraka kako mu pomoći i olakšati svakodnevno funkcioniranje.

KAKO POMOĆI DJETETU SA TEŠKOĆAMA U UČENJU?

Kada dijete dobije neku od dijagnoza teškoća učenja, nije uvijek lako odrediti koje korake poduzeti kako bismo mu pomogli. Osim dobre suradnje sa stručnjakom (logoped, psiholog, defektolog), bitna je i dobra suradnja sa školom koja mora stvoriti i prilagoditi uvjete za funkcioniranje djeteta u učionici. U cijeloj priči ne zaboravite na svoju ulogu, Vi znate svoje dijete bolje od ikog drugog tako da preuzmite vodstvo u traženju najboljih opcija za Vaše dijete, tražite i učite o novim tretmanima i uslugama. Upoznajte i proučite teškoće svoga djeteta, saznajte kako njegove teškoće utječu na proces učenja. Lakše ćete pronaći najbolju tehniku učenja za dijete ako ste proučili kako teškoće koje dijete ima pogađaju njegovu sposobnost učenja.

Njegujte i jačajte jake strane djeteta - bez obzira što imaju problema na jednom području, u nekom drugom području mogu biti izuzetno dobri. Obraćajte pažnju na djetetove interese i stvari u kojima je uspješno. Pomaganje djetetu u jačanju svojih dobrih strana, istovremeno će pomoći i u prevladavanju teškoća učenja.

Jačanje vještina na socio-emocionalnom planu

Teškoće učenja mogu biti izuzetno frustrirajuće za dijete – zamislite da imate problema s vještinama koje svi vaši vršnjaci s lakoćom svladavaju. Stvari mogu biti dvostruko frustrirajuće za izrazito inteligentnu djecu s teškoćama u učenju što je vrlo često scenarij u našim školama.

Djeca s teškoćama učenja mogu imati probleme sa izražavanjem svojih misli, osjećaja, čitanjem neverbalnih signala kod drugih što može dovesti do problema funkcioniranja u razredu te do problema s vršnjacima.

Fokusirajući se na djetetov razvoj kao osobe, a ne samo na njegova ili njezina akademska postignuća, ojačati ćete njihovo samopouzdanje koje je osnova za uspjeh cijelog života.